

ÅPENHETS- RAPPORT 2016

Revisjon | Advokat | Rådgivning | Regnskap

Innhold

<u>Innledning av administrerende direktør</u>	<u>5</u>
<u>Åpenhetsrapport</u>	<u>6</u>
<u>Visjon og verdigrunnlag</u>	<u>7</u>
<u>Leder for revisjon</u>	<u>8</u>
<u>Risikostyring i BDO</u>	<u>9</u>
<u>Organisasjon & eierskap</u>	<u>11</u>
<u>Kvalitet i leveransene</u>	<u>19</u>
<u>Kvalitetskontrollsystem i BDO</u>	<u>19</u>
<u>Høye etiske krav for utøvelse av revisjon, herunder uavhengighet</u>	<u>20</u>
<u>Aksept av og fortsettelse av kunder og enkeltoppdrag</u>	<u>22</u>
<u>Gjennomføring av revisjonsoppdrag / revisjonsmetodikk</u>	<u>24</u>
<u>Overvåkning – intern kvalitetskontroll</u>	<u>24</u>
<u>Medarbeidere</u>	<u>31</u>
<u>Erklæring fra styret i BDO AS</u>	<u>35</u>
<u>Tidspunkt for siste periodiske kvalitetskontroll utført av Finanstilsynet</u>	<u>37</u>
<u>Foretak eller konsern av allmenn interesse revidert av BDO</u>	<u>38</u>
<u>Finansiell informasjon</u>	<u>39</u>
<u>Godtgjørelse til eierne</u>	<u>40</u>
<u>Oversikt over aktive partnere i BDO AS pr 31.12.2016</u>	<u>41</u>
<u>Kontoroversikt</u>	<u>42</u>

Innledning av administrerende direktør

2016 var et godt år for oss i BDO. Omsetningen vår økte med nærmere 100 MNOK, og vi fikk nærmere 2000 nye kunder. På vei inn i 2017 har vi en unik posisjon: BDO i Norge er blant de ti største selskapene i det globale BDO-nettverket, og vår evne til å vinne tillit i markedet gir oss muligheten til å påvirke driften av hele nettverket internasjonalt. Samtidig har BDO sentrale roller i revisorforeningen her hjemme. Det gir oss mandat og mulighet til å påvirke bransjen i Norge.

Vi vil jobbe for at revisorer skal fylle rollen som tillitsmann på vegne av samfunnet. Økonomisk kriminalitet, hvitvasking og terrorfinansiering er dessverre minst like aktuelt som tidligere. Panama Papers aktualiserte risikoen for at rådgivere kan benyttes til å legitimere irregulær virksomhet. Vi ønsker å bruke teknologisk innovasjon for å sikre fortsatt kvalitet i revisjon og redusere risikoen for økonomisk kriminalitet.

Vi vil jobbe for at revisorer skal ha tillit til å opptre som strategisk rådgiver for virksomhetene vi reviderer. BDO International har opprettet The Audit Innovation Oversight Committee som skal sette oss i stand til å bruke teknologi til våre kunders beste. Vi har supplert deres initiativ med flere teknologi- og digitaliseringsprosjekter i BDO Norge. Vårt mål er at både nettverket og bransjen vi er en del av skal ta i bruk ny teknologi på en måte som sikrer merverdi for kundene våre.

Vi vil jobbe for å beskytte våre kunders digitale verdier. Med teknologisk innovasjon følger også et nytt trusselbilde. Det er ikke nytt at det finnes aktører med uærlige hensikter som ønsker tilgang til våre kunders informasjon, men flere av fremgangsmåtene de kan benytte er nye. Våre kunder sitter på store digitale verdier. Langt fra alle er klar over hvor mye deres data er verdt.

Som rådgiver deler vi risikoen med kundene våre. Ondsinnede aktører kan forsøke å hente informasjon både hos virksomheten og hos oss.

BDO har lansert BDO CERT. Miljøet er det eneste i privat næringsliv som kvalifiserer til å bruke betegnelsen CERT – Computer Emergency Response Team. Teamet er dedikert til å sikre våre kunders digitale verdier. De kjenner trusselaktører og angrepsmetoder som ikke blir stoppet av brannmur eller antivirus, og bruker sin kunnskap til å forebygge og håndtere angrep.

Vi i BDO ønsker å bruke vår kunnskap og innsikt til å videreforedle samfunns- og næringslivet ved å ta rollen som tillitsmann på vegne av samfunnet og beskytter av våre kunders verdier. Jeg håper Åpenhetsrapporten 2016 viser hvorfor vi mener vi kan ta oppdraget.

God lesning.

TROND-MORTEN LINDBERG

Managing Partner / Adm. dir.

Åpenhetsrapport

Etter revisorloven § 5a-2 skal revisorer årlig avgi en åpenhetsrapport når våre revisjonskunder enten har (1) utstedt omsettelige verdipapir som er opptatt til handel på et regulert marked i EØS-land, er (2) en bank eller kredittinstitusjon eller er (3) et forsikringsselskap.

Rapporten skal sikre åpenhet og innsyn i revisjonsvirksomheten, og opplysningsplikten gjelder forhold av betydning som skal sikre revisors uavhengighet og kvalitet i revisjon av foretak av allmenn interesse. BDO er vist tillit ved at vi er valgt som revisor i slike foretak. Vi ønsker med denne rapporten å bidra til å vise at vi er tilliten verdig.

Visjon og verdigrunnlag

VÅR VISJON

Den beste kundeopplevelsen. Intet mindre. Akkurat så ambisiøst og utfordrende som en visjon bør være. Vi skal være den aktøren i revisjons- og rådgivningsbransjen som skaper den beste kundeopplevelsen. Hver dag – til hver eneste kunde.

Visjonen er krevende. Den beskriver en tilstand, en følelse, som helt og holdent er subjektiv. Fasiten for å lykkes ligger hos den enkelte kunde. Er kunden fornøyd, føler kunden seg sett og hørt, og at den har fått noe av verdi og nytte. Den beste kundeopplevelsen kan defineres ut fra mange faktorer, noe som betyr at vi må kjenne hver kunde, og hvilke faktorer som gir akkurat denne kunden en følelse av å ha fått den beste opplevelsen.

Gjennom tett dialog med våre kunder vet vi samtidig at vi er på god vei. Vi leverer godt på alle viktige parametere for kundene. Vi tar initiativ, er lydhøre og løsningsorienterte. Vi prioriterer åpenhet og dialog med kundene, og vi skaper verdi gjennom leveranser, faglig kompetanse og gode relasjoner.

For oss handler kundeopplevelser om konkurransekraft og om lojalitet. Om å tiltrekke seg kunder og beholde dem. Vi tror kundene vil velge den aktøren som gir den beste kundeopplevelsen over tid. Dette krever mye av hver enkelt, og forutsetter motiverte og kompetente medarbeidere i kontinuerlig utvikling. Det er gjennom menneskene i BDO vi skal nå de målene vi setter oss. Vår visjon er det vi strekker oss etter hver dag; i alt vi gjør. Den danner basis for våre veivalg og prioriteringer i utvikling av vår virksomhet – både forretningsmessig og organisasjonsmessig.

VÅRE VERDIER

Våre verdier danner plattformen som definerer vår kultur. De er grunnsteinene som bidrar til å definere måten vi som virksomhet skal jobbe for å skape den beste kundeopplevelsen.

NÆR

Vi er der kundene våre er. Tett på, med riktig kompetanse for å dekke kundens behov. Vi er tilgjengelige, reaksjonsdyktige og tar initiativ. Vi skal være nær i vår kunderelasjon, og gode og langvarige samarbeid skal være et av våre fremste kjennetegn. Nærhet skal beskrive vår relasjon til våre kolleger. Gjennom vår bedriftskultur skal vi berike hverandre, på tvers av geografi, tjenestområde og rolle. Vi skal vi motivere hverandre og støtte hverandre i kontinuerlig utvikling.

ÅPEN

Åpenhet skal bidra til forbedring. Vi er åpne for nye løsninger, nytenking og initiativer for å skape de gode resultatene. Ved å dele kunnskap, ta initiativ og lete etter muligheter og løsninger skal vi sikre kontinuerlig forbedring. Vi skal ha fokus på kundens behov og være løsningsorienterte i våre leveranser. Gode relasjoner skapes gjennom åpen dialog mellom dedikerte medarbeidere og fornøyde kunder.

MODIG

Vi skal ha høy integritet som revisorer og rådgivere – også utover det faget vårt forutsetter. Det betyr at vi skal våge å utfordre – oss selv, hverandre og våre kunder. Vi skal stille de riktige og viktige spørsmålene i jakten på å sikre og skape verdier for våre kunder. Vi står ikke stille, men søker alltid utvikling ved å utforske og utfordre, og ved å gi det lille ekstra. Vi skal være modige nok til å ta plass, til å ta en tydelig posisjon eller et standpunkt, og gjennom vår faglighet og integritet bringe både våre kunder og vår virksomhet et steg videre.

Leder for revisjon

Et kompromissløst forhold til kvalitet er fundamentet for vår visjon om å levere de beste kundeopplevelsene. Revisor er allmennhetens tillitsperson, og et kontinuerlig fokus på å utvikle våre ansatte, våre arbeidsverktøy og vårt kvalitetssystem er avgjørende for å sikre at vi leverer tjenester av høyeste kvalitet til våre kunder og øvrige brukere av våre leveranser.

REVISJONSMARKEDET

BDO leverer revisjonstjenester til et bredt spekter av virksomheter hva gjelder bransje og størrelse, offentlig og privat sektor, herunder selskap av allmenn interesse. BDO er den aktøren i revisjonsmarkedet i Norge med flest kunder, og det er gledelig å konstatere at vi fortsatt har voksende kundemasse og omsetning. Vår kundemasse i allmenninteressesegmentet er også sterkt økende. Dette er et tydelig signal om at markedet anerkjenner BDO som en relevant aktør som leverer tjenester av høy kvalitet.

KVALITET OG RELEVANS

I BDO setter vi mennesker i fokus, og erkjenner viktigheten av å ansette og beholde de rette menneskene.

Vi vet at nysgjerrige, motiverte og engasjerte partnere og medarbeidere, med rett kompetanse og riktige holdninger, er fundamentet for å sikre kvalitet og relevans i våre leveranser.

Vi jobber derfor målrettet for å sikre at vi har kompetansen, tjenestebredden og systemene som setter oss i stand til å håndtere de utfordringer revisjonen av komplekse virksomheter medfører.

DIGITALISERING

Det skjer mye i det digitale landskapet. Det skjer fort, og det skaper store muligheter, også for vår virksomhet.

Vi gjennomfører i den forbindelse et omfattende digitaliseringsprogram, hvor målet er å løfte BDO opp til et nytt nivå: våre tjenester, våre ansatte og vår kunnskap. Dette vil påvirke både måten vi leverer våre tjenester på, og hvordan vi kommuniserer med våre kunder. Digitaliseringsprogrammet vil også gi oss og våre kunder bedre innsikt, noe som igjen vil bidra til økt verdiskapning og enda høyere kvalitet i leveransene.

MARTIN AASEN

Partner / Leder revisjon og region Stor-Oslo

Risikostyring i BDO

BDO anerkjenner at risiko er en uunngåelig del av å drive forretninger, og at håndtering av risiko er en kritisk suksessfaktor i vår virksomhet.

Alle ansatte i BDO har et ansvar for risikostyringen i selskapet. Ansvar for utforming og implementering av risikostyringen er delegert til Risk Management Partner, Norunn Byrkjeland. Risk Management Partner disponerer et dedikert team som tilhører selskapets interne fellestjenester, og som jobber strategisk og operativt ut mot hele organisasjonen for å gi styret rimelig trygghet for at BDO opererer innenfor de krav og forventninger som stilles til oss som leverandør av revisjons-, regnskaps- og rådgivningstjenester. Arbeidet skjer parallelt langs tre dimensjoner:

FOREBYGGENDE AKTIVITETER

- Utvikling av retningslinjer, rutiner og intern policy
- Informasjon og opplæring

LØPENDE BISTAND OG RÅDGIVNING I ENKELTSAKER

- Konsultasjon til ansatte
- Behandling av klagesaker og forsikringsaker
- Dialog med eksterne tilsynsorganer
- Håndtering av hvitvaskingsmeldinger til Økokrim

KONTROLL OG OPPFØLGING AV ETTERLEVELSE

- Koordinering og gjennomføring av kvalitetskontrollen
- Kontroll av etterlevelse av eksterne så vel som interne retningslinjer og krav gjennom data-analyse, besøk på kontorstedene og vask av offentlige registre med opplysninger i egne systemer

Risk Management Partner sitter i BDOs styre og holder daglig leder og styret løpende orientert om viktige saker.

Ambisjonen er at selskapets risikostyring skal fremstå som ubyråkratisk og effektiv. Vi jobber derfor målrettet med blant annet å redusere behovet for manuell rapportering og forenkling av rutiner slik at mest mulig tid frigjøres til kjerneoppgaver innen revisjon, regnskap og rådgivning for resten av organisasjonen. Dette gjør vi ut fra en erkjennelse om at den mest effektive risikostyringen skjer ute i operativ virksomhet, gjennom faglig dyktige medarbeidere.

BDO

Organisasjon og eierskap

Når vi i denne rapporten skriver «BDO» eller «BDO AS» viser vi til BDO AS med organisasjonsnummer 993 606 650. Når vi omtaler andre juridiske enheter, også de som har BDO som en del av foretaksnavnet, fremkommer de i rapporten med fullt foretaksnavn med tilhørende organisasjonsnummer.

BDO er en revisjons-, rådgivnings- og regnskapsførervirksomhet med over 1300 ansatte fordelt på kontorer over hele landet. BDO tilbyr tjenester innen hovedområdene revisjon, rådgivning, skatt og avgift, samt regnskap og lønn. BDOs kunder spenner fra store børsnoterte konsern til mindre familieeide bedrifter. BDOs medarbeidere er økonomer, revisorer og advokater med sterk faglig tyngde og stor breddekunnskap.

BDO er organisert som et aksjeselskap og er et revisjons- og rådgivingsselskap godkjent i henhold til revisorloven. BDO er også et regnskapsførerselskap godkjent etter lov om autorisasjon som regnskapsførere.

BDO har i 2016 økt sin aktivitet ved overtagelse av virksomhet i:

- Wahl-Olsen Revisjon AS (org.nr. 977 263 301)
- Sjurelv AS (org.nr. 992 846 836)
- Regnskapsbua AS (org.nr. 983 659 691)
- Agder Bokholderi AS (org.nr. 956 132 398)
- Lenken Revisjon og Regnskap AS (org.nr. 987 323 353)
- AM Thorvaldsen Regnskap AS (org.nr. 976 608 119)

BDO AS er hovedmann i BDO Indre selskap der alle aksjonærene i BDO AS deltar som personlig stille deltakere. Selskapsmodellen er praktisk begrunnet. BDO AS kan ikke drive annen virksomhet enn den som drives for BDO Indre selskap. BDO AS er eneste medlem av selskapsmøtet, men alle deltakerne har rett til å være tilstede. Forut for hvert selskapsmøte avholdes det partnermøte som med bindende virkning for hovedmann tar stilling til de saker som skal behandles av selskapsmøtet.

Dermed sikres partnerne i BDO innflytelse i beslutningsprosessen.

BDOs virksomhet i Norge er i sin helhet eiet av partnere. Det var per 31.12.2016 totalt 149 partnere i BDO AS, herav 130 revisjonspartnere, 9 rådgivningspartnere, 7 advokatpartnere og 3 regnskapspartnere. Alle partnere i BDO AS har lik eierandel. Liste over alle aktive partnere ligger til slutt i rapporten.

PARTNERE I BDO AS (ORG.NR. 993 606 650) PER 31.12.2016

Alle partnere er personlig stille deltaker i BDO Indre selskap, med tillegg av 20 deltakere uten oppdragsansvar; Olav Mjånes, Terje Kromvoll, Kjetil Rivelsrud, Kjell Storeide, Einar Hoch-Nilsen, Ingar Hagen, Ove M. Dufseth, Torger Gjerde, Ivar Sørensen, Tore Samuelsen, Noralf Haugrønning, John E. Lehn, Thor A. Johansson, Erik T. Limi, Einar Endresen, Bernhard Sørensen, Sven Trangerud, Tor H. Hustad, Tor Eriksen og Arne G. Jensen.

SAMARBEIDENDE SELSKAPER OG ENHETER NASJONALT

BDO har per 31.12.2016 følgende datterselskaper:

- Noraudit AS (org.nr. 968 008 358)
- Inter Revisjon Norge AS (org.nr. 915 915 167)
- BDO AS, tidl. Wahl-Olsen Revisjon AS (org.nr. 977 263 301)

BDO har dessuten en samarbeidsavtale med:

- BDO Advokater AS (org.nr. 996 798 577)

Det finnes ytterligere selskap med BDO-tilhørighet:

- BDO Aktiva (org.nr. 911 668 653)
- BDO Oppland BIL (org.nr. 993 564 184
– slettet 17.02.17)
- BDO Romerike BIL (org. nr. 911 985 489)

Disse selskapene har ikke noe med BDOs virksomhet å gjøre, dette er ansatte i BDOs lokale foreninger og idrettslag.

- BDO Svein Harald Wiik (org. nr. 962 529 860)

Svein Harald Wiik er partner i BDO AS, og har i tillegg et enkeltpersonforetak med BDO i navnet.

BDOs INTERNASJONALE NETTVERK

I dette avsnittet menes med betegnelsen BDO det verdensomspennende BDO-samarbeidet, og ikke BDO AS med org.nr 993 606 650. BDO er et internasjonalt nettverk med revisjon-, regnskap-, rådgivning- og skatteselskaper, BDOs medlemsfirmaer, som utøver profesjonelle tjenester under samme merkenavn. BDO er et registrert varemerke i Stichting BDO. Stichting BDO er en nederlandsk stiftelse som har kontorer i Eindhoven.

Formålet til stiftelsen er:

- å organisere høye standarder for revisjon, regnskap, rådgivning og skatt verden over i BDO-nettverket
- å eie rettighetene til BDO, sammen med tilhørende logoer og annet opphavsrettslig beskyttet materiale.
- å gi tillatelse til bruk av BDO-navnet

BDO-nettverket har som målsetting å levere den beste kundeopplevelsen gjennom:

- å forutse kundens behov
- å være klar, åpen og rettidig i vår kommunikasjon
- å tilby et godt arbeidsmiljø for våre ansatte og ha de rette ansatte for våre kunder
- å tilby merverdi ved å gi tidsriktig informasjon og rådgivning som kundene kan stole på

BDO AS er medlem av det internasjonale nettverket BDO. Nettverket består av uavhengige selskaper i de enkelte land, og hvor det enkelte land er medlem av BDO International Limited (BDO Int.). BDO International er et engelsk selskap med begrenset ansvar, som utfører administrative oppgaver for nettverket under navnet BDO. Administrasjonen er lokalisert i Brussel, Belgia.

Det internasjonale nettverket er representert i 159 land og hadde en samlet omsetning på USD 7,6 mrd i 2016. Nettverket omfatter nesten 68.000 partnere og medarbeidere globalt som arbeider innen revisjon og rådgivning.

BDO Int. styres ved et Council hvor hvert enkelt land er representert. Council utnevner Global Board, som er det organet i BDO som bl.a. vedtar nettverkets strategi. I Global Board sitter det representanter fra de 7 ledende medlemslandene i BDO; Canada, Kina, Nederland, Storbritannia, Tyskland, Australia og USA. Global Board utnevner Global Leadership Team, som er det organet i BDO som koordinerer den daglige aktiviteten.

BDO har kundesamarbeid på tvers av landegrensler. BDO benytter et felles revisjonsverktøy som gjør samarbeidet over landegrensene effektivt. BDO Int. avholder kurs og konferanser, hvor BDO Norge er deltaker. Kursene dekker både faglige temaer og lederutvikling. BDO Norge har representanter i ulike organer i BDO International.

For ytterligere informasjon om BDO International se nettsiden www.bdo.global

STYRINGSSTRUKTUREN

GENERALFORSAMLING

Generalforsamlingen i BDO AS fungerer i henhold til aksjeloven, selskapets vedtekter og aksjonæravtale og skal velge styret i BDO AS. Selskapsstyret i BDO AS Indre selskap skal bestå av de samme medlemmer som til enhver tid er valgt som styreleder og styremedlemmer i BDO AS. Selskapsstyret har ansvar for BDOs virksomhet.

VALGKOMITÉ

Valgkomitéen velges av generalforsamlingen i BDO AS og skal foreslå medlemmer til styret. Valgkomitéen skal bestå av tre medlemmer og ett varamedlem. Sammensetningen av valgkomitéen skal reflektere avdelingenes varierende størrelser. Ingen avdeling kan ha mer enn ett medlem i valgkomitéen.

STYRET

Styrerepresentasjonen skal spres både med hensyn til den enkelte avdelings størrelse og geografi. En avdeling bør ikke ha mer enn én styrerepresentant. Styret må til enhver tid inneholde en totalkompetanse som deltakerne er tjent med. Ansatte har rett til representasjon i styret i henhold til aksjeloven § 6-4.

Styret skal bestå av 5 til 8 medlemmer etter generalforsamlingens nærmere beslutning. I tillegg kommer de ansattes representanter. Styret består av 11 medlemmer,

herav 4 representanter for de ansatte. Styremedlemmene velges for en periode på inntil 2 år. Styreleder velges av generalforsamlingen. Styret skal selv velge nestleder. Styret består av følgende deltakere:

- Dag Ramsberg - partner (styrets leder)
- Thor Martin Eidem – partner (styrets nestleder)
- Knut Evensen - partner
- Martin Aasen - partner
- Norunn Byrkjeland - partner
- Stig Wærnes – partner
- Camilla Leknes – representant for de ansatte
- Charlotte Mauring – representant for de ansatte
- Eldrid Furuhoivde – representant for de ansatte
- Ivar Ustad - representant for de ansatte

ORGANISERING AV VIRKSOMHETEN

BDO AS skal ha en administrerende direktør som ansettes av styret i BDO AS. Administrerende direktør i BDO AS skal også være administrerende direktør i BDO Indre selskap. Lederne av forretningsområdene utnevnes av administrerende direktør.

REGIONLEDERE OG KONTORLEDERE

BDO har kontorer i de viktigste forretningssettene rundt om i Norge. Region- og kontorledere møtes regelmessig. Lederne ved hvert kontor har direkte ansvar for resultatet ved sitt kontor og samarbeider med lederne for de respektive forretningsområdene.

INDELING I AVDELINGER

BDOs virksomhet utøves gjennom særskilte avdelinger som, innenfor gitte rammer som er godkjent av selskapsstyret, skal ha selvråderett og ansvar for egen økonomi. En avdeling kan være et kontor eller en nærmere angitt gruppe kontorer. Selskapsstyret beslutter inndeling i avdelinger etter forslag fra avdelingslederne. Hver avdeling skal drives i henhold til retningslinjer vedtatt i samråd med administrerende direktør og godkjent av selskapsstyret.

ADMINISTRERENDE DIREKTØR OG LEDERGRUPPEN

Administrerende direktørs rolle og ansvar fastsettes av selskapsstyret i instruks for administrerende direktør. Ledergruppen utarbeider BDOs forretningsstrategi og påser at den blir gjennomført etter vedtak i BDOs styre. Administrerende direktør og

hvert av medlemmene i ledergruppen har også sine spesifikke ansvarsområder når det gjelder driften. Ledergruppen har månedlige møter.

LEDERGRUPPENS SAMMENSETNING

Administrerende direktør rapporterer til selskapsstyret og legger frem en oversikt over virksomhetens utvikling og de viktigste målene fremover. Administrerende direktør holder ansatte løpende orientert blant annet via egen blogg og BDOs intranett, samt en årlig presentasjon for alle ansatte i forbindelse med BDOs fagkonferanse. Dette gir kunnskap om BDOs strategi og drift, og gir den enkelte anledning til å ta opp spørsmål direkte med administrerende direktør. Øvrige medlemmer av ledergruppen har møter med medarbeiderne gjennom hele året for å underbygge BDOs viktigste strategiske budskap.

Trond-Morten
Lindberg
Adm. dir

Marianne
Rygvold Karlsen
*Leder strategi
og forretningsutvikling*

Monica Sagosen
Økonomidirektør

Jørgen Brotkorb
IT-direktør

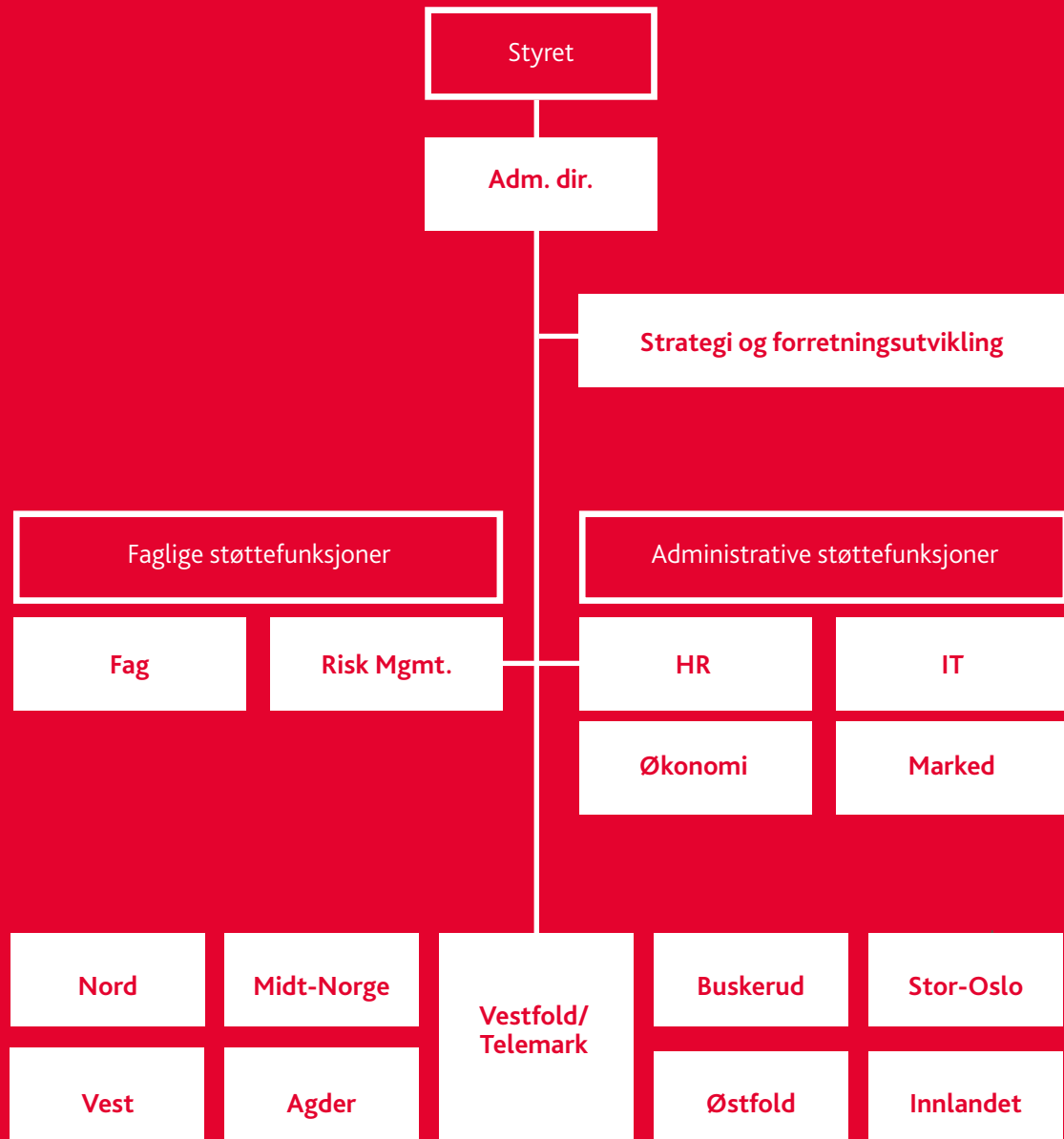

Kristina Bors
HR-direktør

Maria Fronth-Sagen
Markedsdirektør

Organisasjonskart

Kvalitet i leveransene

KVALITETSKONTROLLSYSTEM I BDO

STYRET OG LEDELSENS ANSVAR FOR KVALITET

Styret har det overordnede ansvar for å fremme en bedriftskultur basert på en forståelse av at kvalitet er av avgjørende betydning for utføring av oppdrag. I tillegg påser styret at BDO har hensiktsmessige systemer for risikostyring og internkontroll.

Det er viktig for styret og administrerende direktør at BDO har en kvalitetsorientert bedriftskultur. Lederne i BDO er viktige for å fremme denne kulturen. De setter tonen for hva som er god kvalitet og sørger for at resten av organisasjonen følger etter. Lederne møtes på tvers av regioner og kontorer i ledergrupper hvor fokus på kvalitet er et sentralt tema.

BDOs intranett sikrer at alle oppdragsansvarlige og ansatte får riktig og viktig informasjon til rett tid. I tillegg setter man fokus på dette gjennom interne kurs og seminarer for de ansatte, hvor både eksterne og interne forelesere holder faglige innlegg. Administrerende direktør holder årlig innlegg på kurs for alle partnere og managere hvor viktigheten av en kvalitetsorientert kultur blir understreket, i tillegg til at dette også fremmes gjennom administrerende direktørs blogg.

I forbindelse med årlig intern kvalitetskontroll (se eget punkt under «Overvåkning»), avlegger leder for kvalitetskontrollutvalget skriftlig rapport til styret, slik at styret er orientert om kvaliteten på det enkelte kontor.

VÅRT KVALITETSKONTROLLSYSTEM

Administrerende direktør har det operasjonelle ansvaret for BDOs interne kvalitetskontrollsystem. Risk Management er, i samarbeid med lederne for de ulike kvalitetskontrollutvalgene, ansvarlig for å administrere kontrollene. Kvalitetskontrollutvalgene for hvert tjenesteområde konkluderer på kontrollene etter rapporter mottatt fra kontrollørkorpset. Vi gjennomfører kvalitetskontroll i alle våre tjenesteområder. Kvalitetskontrollsystemet er beskrevet nærmere under «Overvåkning – Intern kvalitetskontroll».

I det følgende er det kun kvalitetskontrollen for revisjon som blir omtalt. Revisorloven stiller krav til at revisjonsselskap i Norge skal etablere forsvarlige systemer for intern kvalitetskontroll i revisjonsvirksomheten. Dette kravet utdypes nærmere i kvalitetskontroll-standarden ISQC 1 (International Standard on Quality Control).

En viktig del av BDOs retningslinjer er etterlevelse av ISQC 1, og i den forbindelse sikre at retningslinjene om uavhengighet kommuniseres til alle ansatte og andre som er underlagt disse kravene. Vi legger i tillegg avgjørende vekt på å identifisere og evaluere omstendigheter og forhold som utgjør trusler mot uavhengigheten, og å iverksette tiltak for å eliminere disse truslene.

Retningslinjer og rutiner er tilgjengelig for alle via vårt intranett. I tillegg foretas det i samsvar med ISQC 1 årlige nettbaserte forespørsler til alle ansatte og partnere hvor de må bekrefte at de er kjent med våre etiske retningslinjer, krav til uavhengighet og etterlevelse av disse. Denne forespørsel ble sist gjennomført i oktober 2016.

Standardene for kvalitetskontroll, revisjon, forenklet revisorkontroll, attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester er de internasjonale standardene utgitt av International Assurance and Auditing Standards Board (IAASB). Målet til IAASB er å bidra til en verdensomspennende utvikling og forbedring av revisjonsprofesjonen, gjennom ensartede standarder som skal sette revisjonsprofesjonen i stand til å yte tjenester av høy kvalitet i samfunnets interesse.

BDO er som registrert regnskapsførerselskap underlagt reglene i forskrift om risikostyring og internkontroll. Forskriften gjelder ikke bare for den delen som gjelder regnskapsførervirksomhet, men omfatter hele BDO sin virksomhet.

BDOs valgte revisor gir årlig styret i BDO en uavhengig bekreftelse i henhold til forskriftens § 10 på at:

- Det er foretatt risikovurderinger i henhold til forskriftens § 6.
- Det er foretatt vurderinger i henhold til § 7.
- Det foreligger dokumentasjon i samsvar med § 8, foretakets rutiner sikrer at den samlede vurderingen av risikosituasjonen som er forelagt styret, bygger på de risikovurderinger som er foretatt.

HØYE ETISKE KRAV FOR UTØVELSE AV REVISJON, HERUNDER UAVHENGIGHET

ETTERLEVELSE AV RELEVANTE ETISKE KRAV

BDOs retningslinjer og rutiner fremhever de grunnleggende etiske prinsippene, som forsterkes gjennom revisjonsselskapets ledelse, utdanning, opplæring, overvåkning og en prosess for håndtering av manglende etterlevelse.

IFACs etiske regler omfatter krav til integritet, objektivitet, faglig kompetanse og tilbørlig aktsomhet, konfidensialitet og profesjonell atferd. BDO legger avgjørende vekt på at disse etterleves og at alle ansatte og partnere skal ha en profesjonell holdning til etiske regler.

Det kan forekomme at Lov om revisjon og revisorer inneholder bestemmelser som avviker fra IFACs etiske regler. Revisorloven vil i disse tilfeller gå foran.

INTEGRITET

Integritet krever at revisor er ærlig og redelig i sin utførelse av arbeidet. Vi skal innta en profesjonell skeptisk holdning, og ikke la oss påvirke av opplysninger vi måtte komme over som kan være feil, villedende eller mangelfulle. Videre vil vi med viten og vilje ikke avgi uttalelser om, eller på annen måte la oss assosiere med, materiale som er forfalsket, sterkt misvisende eller på annen måte utarbeidet for å mislede leseren. Dersom vi blir klar over slike forhold vil vi trekke oss fra oppdraget, eller avgi en uttalelse hvor vi klart gir uttrykk for de forhold som medfører at vi ikke vil assosieres med det underliggende materialet.

OBJEKTIVITET

Et av de viktige fundamentene for å utøve ekstern revisjon, er at det i alle forhold hersker en formell og reell uavhengighet mellom revisor og kunde, samt eksterne brukergrupper.

At revisor er objektiv er først og fremst en innstilling som gjør det mulig å ytre en mening uten å la seg påvirke av elementer som kan bringe den profesjonelle vurderingen i fare, slik at en person kan handle med integritet og utøve objektivitet og profesjonell skepsis. Revisorloven har krav til skifte av ansvarlig revisor hvert syvende år for foretak av allmenn interesse. For å sikre etterlevelse av dette har BDO rotasjonsplaner for disse oppdragene som følges opp av Risk Management.

BDOs etiske retningslinjer har bestemmelser som hindrer at partnere, ansatte og deres nærstående har eierinteresser i, eller på noen måte er involvert i revisjonskundene som kan skape tvil om uavhengigheten.

FAGLIG KOMPETANSE OG TILBØRLIG AKTSOMHET

Vi er opptatt av at alle våre medarbeidere skal ha tilstrekkelig faglig kunnskap til å utføre det arbeid de blir satt til, og at vi utfører vårt arbeid innenfor de regler og rammer som er gitt i aktuelle lover, forskrifter og standarder. Både gjennom vårt rekrutterings- og etterutdanningsarbeid, og ved at vi under utførelsen av arbeidet lar mer erfarne medarbeidere følge opp og rettlede de som har mindre erfaring, sikrer vi at vi oppfyller dette. Se mer om vår rekrutterings- og etterutdanningspolitikk under «Medarbeidere».

KONFIDENSIALITET

Alle i BDO forplikter seg til å bevare taushet omkring alle forhold av forretningsmessig karakter og lignende som vedrører BDO og våre kunder, leverandører og medhjelpere av enhver art. Deling av informasjon internt i selskapet er tillatt i den grad dette er hensiktsmessig for BDOs virksomhet, og informasjon på den måten har relevans for den enkelte arbeidsoppgaver. Taushetsplikten vedvarer også etter at ansettelsesforholdet er avsluttet.

PROFESJONELL ATFERD

Det å ha profesjonell atferd betyr at revisor må følge lover og forskrifter for å unngå handlinger som kan svekke revisors omdømme. Å fremstå som profesjonell innebærer unngåelse av kjensgjerninger og omstendigheter som er av en slik betydning at en rimelig og opplyst tredjepart, som har kjennskap til alle relevante opplysninger, vil mene at det ikke skader revisors gode omdømme.

Dette inkluderer eventuelle anvendte forholdsregler som med rimelig grunn vil konkludere med at integriteten, objektiviteten eller den profesjonelle skepsisen til et medlem av revisjons- eller attestasjonsteamet, eller BDO som sådan, ikke er tilfredsstillende.

ANSVAR OG DOKUMENTASJON

BDO og medlemmer av revisjonsteamet er forpliktet til å identifisere og vurdere omstendigheter og forbindelser som medfører trusler mot uavhengigheten, samt anvende relevante forholdsregler for å eliminere disse truslene eller redusere dem til et akseptabelt nivå. Oppdragsansvarlig revisor er ansvarlig for at vurderingen blir gjennomført og dokumentert. Risk Management er involvert i situasjoner der det oppstår trusler i forhold til uavhengigheten og tar avgjørelser i forhold til om tiltakene som er foreslått er gode nok til å eliminere truslene eller om konklusjonen er at vi må fratre som revisor.

AKSEPT AV OG FORTSETTELSE AV KUNDER OG ENKELTOPPDRAK**VÅRE RUTINER FOR OPPDRAGSAKSEPT**

BDO har vedtatt retningslinjer og etablert rutiner for å sikre at det foretas kontroll av nye kunder før vi påtar oss oppdraget. Rutinen varierer noe ut i fra om det er etablerte selskap eller om det er nystiftede selskap. Rutine for nye kunder starter alltid med konfliktsøk i vårt CRM-system. Vi har egne oppdragsvurderingsskjemaer ved aksept av nye oppdrag; dette for å sikre at rutinen følges, utføres og dokumenteres tilstrekkelig. Inkludert i oppdragsvurderingene ligger også kontroller knyttet til hvitvaskingsreglene. Konfliktsøk gjøres for å sikre at det ikke foreligger konflikter med andre kunder. I tillegg gjøres det uavhengighetssøk som sikrer den formelle uavhengigheten. Ved internasjonale kunder gjør vi også konflikt- og uavhengighetssøk mot BDO i andre land via et eget uavhengighetsverktøy på BDO Internationals intranett. Vi vurderer kundens omdømme og integritet: Dette gjøres ved forespørsler internt i vårt eget system, forespørsler på offisielle nettbaserte opplysningstjenester, søk i verdensomspennende registre, samt innhentning av årsregnskap for de siste årene.

Rutinen inkluderer også forespørsel til tidligere revisor. Vi har retningslinjer for hvordan både konfliktsøk og uavhengighetssøk skal håndteres. Disse retningslinjene er i form av en veiledning som forklarer følgende:

- Hva partnerne og ansattrepresentanter i styret må legge inn i nærstående registeret
- Hvordan konflikts- og uavhengighetssøk skal gjennomføres
- Hva som må registreres på hver kunde for å få et system som sikrer formell uavhengighet.

For eksisterende oppdrag er det en risikobasert, løpende oppfølging. Det betyr at i de tilfeller der vi er i tvil om tidligere innhentede opplysninger er korrekte, så skal vi innhente ny informasjon. Vi foretar hyppigere oppdatering av opplysninger på oppdrag der vi mener det er høy risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 131 til 136 a. For eksisterende oppdrag benytter vi et reaksjonskjema hvor fortsettelsesvurderingen blir dokumentert.

For nye oppdrag utstedes det engasjementsbrev som sendes kunde sammen med revisorerklæring. Hovedregel for fornying er hvert tredje år, med unntak for børsnoterte selskap og andre selskap med allmenn interesse, som fornyes årlig. På eksisterende kunder skal det årlig vurderes om det er nødvendig med nytt oppdatert engasjementsbrev. Forhold som kan medføre behov for oppdatert engasjementsbrev er følgende:

- Endringer i ledelsen eller på eiersiden
- Endringer i engasjementet med hensyn til størrelse og oppgaver
- Endringer i regelverk som gjør at våre eller ledelsens oppgaver endres i forhold til det som er avtalt.

GJENNOMFØRING AV REVISJONSOPPDRAG / REVISJONSMETODIKK

REVISJONSMETODIKK

BDO benytter BDO Internationals globale revisjonsverktøy, APT, for å dokumentere planlegging, gjennomføring og konklusjon på revisjonen. Som grunnlag for dette verktøyet ligger BDOs internasjonale revisjonsmetodikk, som beskriver konsepter og prinsipper til angrepsvinkelen for revisjonen (BDO Audit Approach). Metodikken tar i tillegg for seg kravene i ISAene og relevante etiske krav. Alle våre oppdrag er gjennomført i overensstemmelse med de krav og prosedyrer som følger av BDOs internasjonale revisjonsmetodikk som er beskrevet i BDO Audit Approach, uavhengig av hvilket revisjonsverktøy som benyttes.

TEAMSAMMENSETNING

Hvert revisjonsteam består av minst 2 personer: én medarbeider og én oppdragsansvarlig partner. Større kunder har større team. Teamene blir satt sammen slik at de har den nødvendige kompetansen og bredden som kreves på de ulike kundene.

KONSULTASJONER

Revisjonsteamene konsulterer med kvalifiserte personer uavhengig av revisjonsteamet, eller med fagavdelingen, dersom det oppstår vanskelige eller omstridte spørsmål i forbindelse med utførelsen av revisjonen.

MENINGSFORSKJELLER PÅ TEAMENE

Fagavdelingen vil også bli kontaktet dersom det oppstår meningsforskjeller på revisjonsteamene, som en ikke kommer til enighet om på teamet eller avdelingen. Det er fagavdelingen som avgjør BDOs standpunkt i faglige problemstillinger.

OPPDRAGSKONTROLL

BDO har oppnevnt «second partner» på alle selskap av allmenn interesse, utvalgte større kunder og på risikooppdrag. Det er utarbeidet egne rutiner for hva rollen som second partner innebærer, og det er kun noen få som har denne rollen i hver region. Dette skal sikre at rollen utføres etter klare fastsatte rutiner og retningslinjer. Det er Risk Management som vurderer hvem som skal være second partner på de ulike kundene, hvor kompetansen til second partner spiller en viktig rolle. Dersom det ikke finnes partnere med rett kompetanse innenfor regionen vil second partner bli valgt fra en annen region.

OVERVÅKNING – INTERN KVALITETSKONTROLL

KVALITETSKONTROLLUTVALGETS MANDAT OG SAMMENSETNING

Basert på BDOs internasjonale retningslinjer har selskapet etablert et omfattende opplegg for kvalitetskontroll av oppdragsansvarlige. Hensikten med den interne kvalitetskontrollen er å sikre høy kvalitet i alle leveranser, samt etterlevelse av standarder og interne retningslinjer innenfor alle tjenestoområder.

BDOs kontroll er todelt, der den ene delen er en kontorintern kvalitetskontroll som skal sikre overholdelse av våre interne retningslinjer på kontornivå. Den andre delen går på kvalitetskontroll av gjennomførte prosjekter og omfatter alle partnere og oppdragsansvarlige på alle forretningsområder samt alle autoriserte regnskapsførere i en gitt syklus. Kontrollen gjennomføres ved inspeksjon av arbeidet.

Vi jobber kontinuerlig med å forbedre og effektivisere vårt kvalitetskontrollsystem, og svakheter og funn ved kontrollen rapporteres til ledelsen og styre. Rapporterte funn vil også danne grunnlaget for kursing og forbedringsprosjekter internt i BDO, for å sikre at vi alltid har en høy kvalitet i alle våre leveranser. BDOs kvalitetskontrollkomité består i dag av Risk Management Partner, leder for fag og ledere av kvalitetskontrollen i hvert av de fire tjenesteområder.

Mandatet til kvalitetskontrollkomiteen er å overvåke og kontrollere de interne kontrollsystemene i BDO. De skal vurdere om iverksatte tiltak fungerer hensiktsmessig, samt løpende vurdere om det er behov for endringer. I tillegg har komiteen ansvaret for å utarbeide en langsiktig plan for kvalitetssikring i BDO. Styret oppnevner et kvalitetskontrollutvalg for hvert av tjenesteområdene, etter innstilling fra Risk Management.

Dette utvalget er ansvarlig for den nasjonale kvalitetskontrollen, og lederen for utvalget oppnevnes særskilt av komiteen. Kvalitetskontrollen vil videre i teksten omtales som den delen av kontrollen som vedrører revisjon.

Kvalitetskontrollutvalget for revisjon hadde i 2016 følgende medlemmer:

- Steinar Andersen, leder
- Steinar Skjetne
- Frode Ludvigsen
- Tom-Erik Lehne
- Øyvind Hjemgård

Kvalitetskontrollutvalget har følgende ansvarsområde:

- Gjennomføre BDOs årlige etterkontroll i henhold til kvalitetskontrollinstruksen
- Rapportere resultatene av utført kontroll til kvalitetskontrollkomiteen.

Hensikten med kvalitetskontrollen er å sikre at alle i BDO utfører og dokumenterer revisjonsarbeidet i overensstemmelse med revisorloven, god revisjonsskikk og interne retningslinjer, herunder ISQC 1. Som en sikkerhet for dette har BDO har en egen kvalitetskontrollinstruks som skal brukes i gjennomføring av kvalitetskontrollen.

Hvert år, før oppstart av kontrollene, skal det velges ut ulike temaer som kontrollen skal fokusere på. Temaer kan velges etter innspill fra fagavdelingen og / eller basert på erfaring fra tidligere års kvalitetskontroll. I tillegg skal kvalitetskontrollutvalget også vurdere kontorenes effektivitet i revisjonsarbeidet og gi anbefalinger med hensyn til eventuelle kvalitetsforbedring og effektiviseringsmuligheter. En viktig del av kvalitetskontrollen er den enkelte avdelings kontroll av egen lokal organisasjon. Avdelingskontorets ledelse skal minst en gang pr. år gjennomgå sin egen avdeling og spesielt vurdere følgende forhold:

- Uavhengighet og etiske krav
- Kapasitet og faglige kvalifikasjoner
- Opplæring og etterutdanning
- Planlegging
- Dokumentasjon og oppfølging
- Arkivering
- Andre forhold
- Rapporteringsplikt etter lov

Til denne gjennomgangen skal det benyttes et eget skjema for egenrapportering. Skjemaet og gjennomgangen fremlegges til behandling i avdelingskontorets partnermøte.

I etterkant av dette skal skjemaet, med eventuelle tilleggskommentarer og vedtak om tiltak, gjennomgås av Risk Management, og oppsummeres til styret ved administrerende direktør og fagavdelingen. Gjennomgang skal være utført og rapportert innen 1. september hvert år.

ÅRLIG INTERN KVALITETSKONTROLL

Alle oppdragsansvarlige i BDO skal ha vært gjennom minst én kontroll i løpet av en treårs-periode. Samtidig skal nye oppdragsansvarlige få en intern kvalitetskontroll det første året de signerer revisjonsberetninger. Det er kvalitetskontrollutvalget, ved dets leder, som velger ut hvilke oppdragsansvarlige som skal kontrolleres.

Kontrollene utføres av et team på to personer, som begge har lang erfaring fra revisjon, og hvorav minst ett av teammedlemmene har gjennomført slike kontroller tidligere. Teamene består av en partner og en manager som velges fra en pool på ca. 25 personer, der alle har deltatt på minst to opplæringsdager for kontrollører. Det er et krav om at kontrollørene er uavhengig av oppdragene som kontrolleres.

Kvalitetskontrollen er rettet mot organisasjonen og utførelse av revisjonsoppdrag. Den enkelte kontrollør kan ikke gjennomføre kvalitetskontroll av oppdrag knyttet til egen avdeling eller eget kontor.

Hovedregelen er at kontrolløren utfører kvalitetskontroller i en annen region enn han / hun selv er tilknyttet. Oppdragene som kontrolleres velges ut fra flere kriterier, men med fokus på risikooppdrag hos den oppdragsansvarlige revisor.

Resultatet av en kvalitetskontroll dokumenteres i en kontrollrapport som behandles av kvalitetskontrollutvalget. Etter deres gjennomgang blir resultatet av kontrollen meddelt til den kontrollerte ved ett av følgende alternativ:

- Resultatet av kontrollen anses som tilfredsstillende og gir ikke grunn til videre tiltak
- Kvalitetskontrollutvalget ber om en handlingsplan som beskriver hvorledes den kontrollerte skal forbedre de svakheter som er avdekket
- Kvalitetskontrollutvalget varsler om fornyet kontroll neste år
- Innberetning til styret i BDO som vurderer videre tiltak.

Resultatet av den enkelte kontrollen blir også meddelt til den kontrollertes kontor, mens resultat av de samlede kontrollene skal rapporteres til ledelsen i BDO ved administrerende direktør, styret, Risk Management Partner og fagavdelingen.

I tillegg blir resultat av kontrollene gjennomgått for oppdragsansvarlige partnere og managere på BDOs fagdager som holdes primo januar hvert år.

KONTROLL FRA BDO INTERNATIONAL

Vårt internasjonale nettverk gjennomfører sin kvalitetskontroll minst én gang hvert tredje år. Disse kontrollene omfatter en selskapskontroll som går på kvaliteten av internsystemer og prosedyrer samt kontroll av enkeltoppdrag. Den internasjonale kontrollen danner også et grunnlag for akkrediteringsprosessen i vårt internasjonale nettverk. Siste kontroll fra BDO International var høsten 2014.

KONTROLL FRA FINANSTILSYNET

BDO er også underlagt eksterne tilsyn. Finanstilsynet gjennomfører regelmessige selskapstilsyn hvor alle virksomhetens rutiner blir gjennomgått, i tillegg til at enkelte oppdrag kontrolleres i detalj. Tilsynet avsluttes med en rapport som er offentlig tilgjengelig. I tillegg utfører Finanstilsynet årlige tematisyn hvor de ser på spesifikke temaer eller bransjer. Rapport etter tematisynene foreligger i en offentlig fellesrapport som omfatter hele bransjen.

Medarbeidere

Visjonen vår er at vi skal gi den beste kundeopplevelsen. Verdiene våre er nær, åpen og modig. Skal vi være i stand til å gi den beste kundeopplevelsen må vi også gi de beste medarbeideropplevelsene. Vi har en strategisk ambisjon som sier at «Vi skal være et flott sted å arbeide for engasjerte, motiverte og kompetente medarbeidere og partnere». Vår visjon, verdier og strategi stiller store krav til oss som organisasjon – faglig og personlig til hver enkelt som jobber her. Vi skal ha fokus på faglig kunnskap og ferdigheter, holdninger og verdier, personlige egenskaper og evner. Til sist er vi ikke minst opptatt av å skape engasjement og trivsel i arbeidshverdagen.

I BDO har vi en felles kompetanseplattform. Vi har definert 6 kompetanseområder som er kritiske for at vi skal levere i tråd med vår visjon, verdier og strategiske målsettinger. Kontinuerlig kompetanseutvikling innenfor disse områdene er en viktig del av fundamentet for BDO og for vår måte å jobbe på:

- Ett BDO
- Kunde
- Fag
- Personlig
- Ledelse
- System

Kompetansemodellen er utgangspunktet for alt vi gjør innenfor medarbeiderutvikling. Det begynner allerede under rekrutteringen, der kompetanseområdene danner ramme for intervjukjemaet og selve utvelgelsesprosessen. Utviklingsplaner, målekort og prosjektevalueringer bygger også videre på disse kompetanseområdene.

Kompetansemodellen danner rammeverket for vurderinger av medarbeidernes og partnernes prestasjoner, bidrag og innsats gjennom året. BDO har felles prosesser og retningslinjer for dette. Vi tror på utvikling gjennom gjensidige og løpende tilbakemeldinger.

Lønn og andre betingelser vurderes én gang pr år. Grunnlaget for denne vurderingen er en sum av status i forhold til fastsatte mål i utviklingsplaner og målekort, evalueringer / tilbakemeldinger gjennom året – og for øvrig en generell vurdering av totale prestasjoner, bidrag og innsats.

KOMPETANSEUTVIKLING OG ETTERUTDANNING

Alle medarbeidere og partnere skal være i kontinuerlig utvikling i BDO; All kompetanseutvikling i form av kurs skjer gjennom BDO Akademiet.

Vi lever av å selge vår kompetanse – det å være faglig i forkant, holde oss faglig oppdatert og stadig videreutvikle vår individuelle og organisatoriske kompetanse er en prioritert og viktig del av måten vi jobber på. Vi forventer en aktiv holdning fra våre partnere og medarbeidere når det gjelder både egen og BDOs totale kompetanseutvikling. Læring og utvikling skjer først og fremst gjennom jobben man gjør hver eneste dag – ute hos kunder og internt. Man lærer av hverandre gjennom observasjon og tilbakemeldinger i tillegg til at man har sine personalansvarlige ledere, oppdragsansvarlige, prosjektledere, o.l. som sikrer løpende kompetanseoverføring. Utover dette har vi et omfattende kurs- og læringsprogram som starter fra dagen man er nyansatt og videre opp gjennom karrieren. Kurs og treninger foregår både og klasserom og digitalt – eller en kombinasjon av disse. Kurs- og læringsprogrammet bygges rundt BDO Akademiet.

Som nyutdannet i BDO inngår man i et omfattende introduksjons- og opplæringsprogram. For erfarne nye medarbeidere er omfanget av opplæringen avhengig av erfaringsnivået til den som begynner. Man følger videre det aktuelle kurs- og opplæringsprogrammet som er relevant og aktuelt.

Etterutdanning oppnås gjennom deltakelse på interne eller eksterne kurs og konferanser. Ut over dette er vårt mål at alle som arbeider med revisjonsfaget har etterutdanning tilsvarende minst 5 kursdager årlig. All kursdeltakelse administreres og registreres gjennom vårt kursverktøy, «Kursportalen».

Vi videreutvikler kontinuerlig våre etablerte kursrekker på bakgrunn av fagets utvikling, BDOs behov og tilbakemeldinger fra partnere og medarbeidere.

Kursrekke er tilpasset erfaringsnivå og tjenesteområde man jobber innenfor.

Den enkeltes ønsker og behov for kompetanseutvikling identifiseres løpende, og formaliseres stort sett gjennom halvårlige / årlige medarbeidersamtaler der utviklingsplanen er rammeverket for agendaen.

Alle oppdragsansvarlige revisorer gjennomfører etterutdanning i henhold til revisorlovens krav. Disse timene registreres og følges opp i Kursportalen. Vi sikrer at lovpålagt etterutdanning blir gjennomført ved årlige kontroller fra Risk Management. Ved utpekingstidspunktet av ny oppdragsansvarlig sender revisor søknad til Finanstilsynet med kopi til Risk Management, med alle tilhørende dokumenter.

Erklæring fra styret i BDO AS

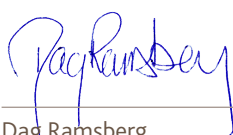
Org.nr. 993 606 650

Om hvordan kvalitetskontrollsystemet har fungert, og at retningslinjer for uavhengighet er overholdt

Styret er ansvarlig for BDOs kvalitetssystem. Systemet er utarbeidet og implementert for å sikre tilfredsstillende kvalitet på det arbeid ansatte og partnere til enhver tid gjør. Styrets oppgave er å påse at systemet fungerer tilfredsstillende, mens administrerende direktør og Risk Management sørger for effektiv gjennomføring, herunder også sikring av at gjeldende retningslinjer og rutiner for uavhengighet til enhver tid overholdes.

Styret i BDO mener at kvalitetssystemet fungerer effektivt. Det ble i 2016 behandlet én sak av styret angående brudd på nedfelte retningslinjer for kvalitet. Det er gjennom ordinær kontroll avdekket forhold hvor det er påpekt potensial for forbedringer. BDOs styre og ledelse bruker hovedkonklusjonene fra kvalitetskontrollarbeidet til å gi anbefalinger til utøvende ansatte og partnere. Etter vår mening har BDOs kvalitetssystem fungert tilfredsstillende i perioden. Tilsvarende gjelder BDOs retningslinjer for å sikre revisors overholdelse av krav til uavhengighet. Konflikter som har oppstått i løpet av året er håndtert av Risk Management og det har ikke vært nødvendig med styrets involvering.

Oslo, 17. mars 2017

Dag Ramsberg
Styrets leder

Thor Martin Eidem
Styrets nestleder

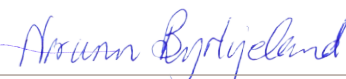
Ellen Marvik
Styremedlem

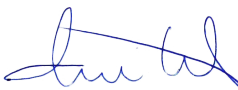
Martin Aasen
Styremedlem

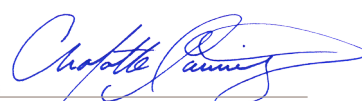
Stig Wærnes
Styremedlem

Norunn Byrkjeland
Styremedlem

Terje Eggum Adolfsen
Ansattvalgt styremedlem

Charlotte Mauring
Ansattvalgt styremedlem

Eldrid Mona Furuhovde
Ansattvalgt styremedlem

Ivar Ustad
Ansattvalgt styremedlem

Tidspunkt for siste periodiske kvalitetskontroll utført av Finanstilsynet

Revisjonsselskaper som reviderer revisjonspliktige foretak av allmenn interesse, skal i henhold til revisorloven §5b-2 underlegges kvalitetskontroll minst hvert tredje år av Finanstilsynet eller den som Finanstilsynet utpeker. Kvalitetskontrollen skal minst omfatte en vurdering av uavhengighet, ressursanvendelse, revisjonshonorarer og revisjonsutførelsen. Kvalitetskontrollen skal i tillegg omfatte en vurdering av selskapets interne systemer for kvalitetskontroll. Resultatene av kvalitetskontrollen skal beskrives i en skriftlig rapport. De siste gjennomførte kontroller i selskapet er:

SELSKAPSTILSYN 2016

Finanstilsynets selskapstilsyn er en del av det ordinære tilsynsarbeidet med de største revisjonsselskapene. BDO hadde selskapstilsyn i oktober/november 2016. Endelig rapport fra tilsynet er ikke mottatt.

TEMATILSYN I 2016

Følgende tematisyn ble gjennomført av Finanstilsynet i 2016:

- Bruk av stikkprøver i revisjon
- Etterlevelse av plikter etter hvitvaskingslovgivningen
- Økonomisk kriminalitet og mislighetsrevisjon

Tematisyn er en del av det ordinære tilsynsarbeidet til Finanstilsynet. BDO ble ikke plukket ut for stedlig tilsyn i noen av disse tematisynene. Tilsynet hos BDO var derfor kun dokumentbasert. Det vil bli gitt en fellesrapport for hvert tematisyn som offentliggjøres på Finanstilsynets nettsider. Det foreligger pr. dags dato ikke slik rapport for noen av de nevnte tematisynene.

Foretak eller konsern av allmenn interesse revidert av BDO

Følgende av BDOs revisjonskunder for regnskapsåret
2015 er foretak eller konsern av allmenn interesse
etter revisorloven § 5a-1 pkt. 1-3:

Arendal og Omegns Sparekasse
Aurskog Sparebank
Bamble Sparebank
Bank2 ASA
Berg Sparebank
Bergen Group ASA
Bien Sparebank
Birkenes Sparebank
Blaker Sparebank
Bulk Industrier AS
Bulk Infrastructure AS
Crayon Group Holding AS
Cultura Sparebank
cXense ASA
Drangedal Sparebank
Easybank ASA
Eidsberg Sparebank
Evje og Hornnes Sparebank

Gjensidige Hemne Brannkasse
Gjensidige Orkla Forsikring
Gjerstad Sparebank
Grong Sparebank
Grue Sparebank
Gyldendal ASA
Havyard Group ASA
Hjartdal Og Gransherad Sparebank
Hjelmeland Sparebank
Hospitality Invest AS
Høland og Setskog Sparebank
Indre Østfold og Andebu Brannkasse
Kragerø Sparebank
Kvinesdal Sparebank
Link Mobility Group ASA
Marker Sparebank
MediStim ASA
Nemi Forsikring AS

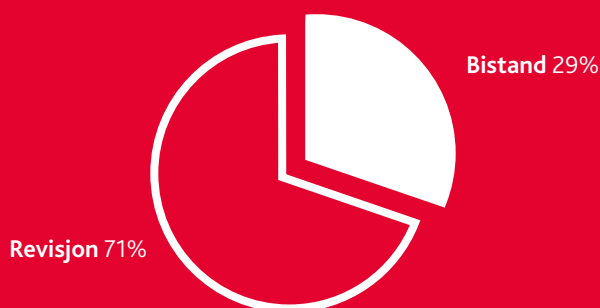
Nord-Odal Gjensidige Brannkasse
Norlandia Care Group AS
Ofoten Sparebank
Olav Thon Eiendomsselskap ASA
Olympic Ship AS
Olympic Subsea ASA
Otiga Group AS
Pioneer Property Group AS
Pioneer Public Properties AS
Q-FREE ASA
Skiens Aktiemølle ASA
Stiftelsen Sparebanken Bien
Svea Finans NUF
Techstep ASA
Troll Forsikring AS
Tysnes Sparebank
Valle Sparebank
Vegårshei Sparebank

Finansiell informasjon

Den finansielle informasjonen viser omfanget av revisjonsvirksomheten, herunder samlet omsetning fordelt på honorar for revisjon og andre tjenester. BDO har over 30 000 kunder i Norge og vi anser dette som en vel diversifisert kundeportefølje. Vi er ikke økonomisk avhengig av noen få kunder.

Oppgitte tall i hele tusen.

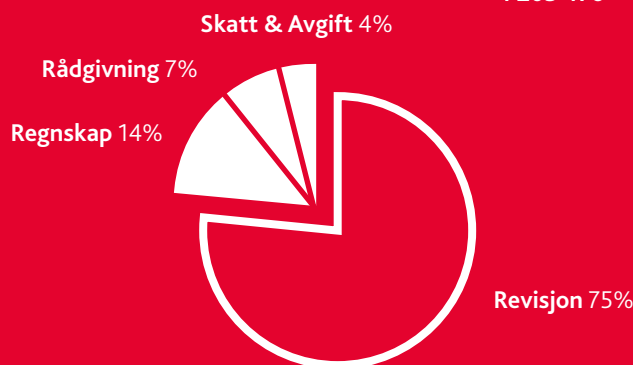
Omsetning består av sum inntekter i BDO AS (org.nr. 993 606 650) med datterselskap. I tillegg inkluderes inntektene fra BDO Advokater AS (org.nr. 996 798 577)

Omsetning revisjonskunder (tall i tusen)

2016

Revisjon	860 154	71 %
Bistand	345 322	29 %
Totalt	1 205 476	100 %

Omsetning pr. forretningsområde (tall i tusen)

2016

Revisjon	1 205 476	75 %
Regnskap	222 178	14 %
Rådgivning	115 771	7 %
Skatt & Avgift	66 237	4 %
Totalt	1 609 661	

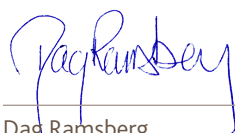
Godtgjørelse til eierne

Overskudd fordeles til partnerne årlig. Godtgjørelse fastsettes lokalt. Dette innebærer at det er ulike modeller for overskuddsdeling i BDOs regioner. Modellene skal godkjennes av selskapets styre.

Det legges vekt på at endelig godtgjørelse til hver enkelt skal inspirere til å ta ansvar for utvikling av selskapets ansatte, kunder og virksomhet forøvrig.

Dette innebærer at partnerne kan belønnes for at våre kunder benytter flere deler av tjenestetilbudet til BDO dersom vi mener dette bidrar til å skape den beste kundeopplevelsen, og at det ikke påvirker revisors uavhengighet. Det kan også gis trekk i godtgjørelse til partnere som ikke leverer tilstrekkelig kvalitet. Endelig godtgjørelse består av arbeidsgodtgjørelse og resultatandel.

Oslo, 17. mars 2017

Dag Ramsberg
Styrets leder

Thor Martin Eidem
Styrets nestleder

Ellen Marvik
Styremedlem

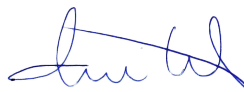
Martin Aasen
Styremedlem

Stig Wærnes
Styremedlem

Norunn Byrkjeland
Styremedlem

Terje Eggum Adolfsen
Ansattvalgt styremedlem

Charlotte Mauring
Ansattvalgt styremedlem

Eldrid Mona Furuhovde
Ansattvalgt styremedlem

Ivar Ustad
Ansattvalgt styremedlem

Oversikt over aktive partnere i BDO AS pr 31.12.2016

A

Alexander Amundsen
Anders Bjerke
Anders Lausund
Anders Olai Aunli
Anders Ramberg
Anders Urdal
Andreas Vik
Anne Merete Vorpenes
Anne Taran Tjølsten Jacobsen
Arne Almklov
Arne Nordmo
Arve Garberg
Arve Sunde
Asbjørn Wathne
Asle Aftret
Audun Halsen

B

Bente Sletten
Bjørn Kleiven
Bjørn Tollef Halvorsen
Børre Skisland

C

Charlotte Bårdsen

D

Dag Georg Øhre
Dag Ramsberg

E

Einar Giljarhus Løkken
Eivind A Redbo
Eldar Zahl
Eli-Ann Casso
Elisabeth Moum
Ellen Marie Mo Marvik
Erik H. Lie
Erik Horghagen
Erik Langlo-Johansen
Erik Ramsberg
Erling Grimstad
Espen Åsulfsen

F

Frank Tveita
Frode Kristian Danielsen
Frode Ludvigsen

G

Geir Bjarne Sørensen
Geirr Fuglestad Olsen
Grete Sørvik Rød
Gro Kristin Borchgrevink
Gunhild Kveine

H

Hanne Fritzsønn
Hans Erlend Åsebø
Hans Petter Urkedal
Helge Vinterstø
Henning Rødal
Håkon Andersen-Gott
Håkon Romuld
Håkon Vik Korslund
Håvard Edvardsen
Håvard Hammertrø

I

Idar Stavran
Inge Soteland
Ingeborg Hukkelås
Ingjer Ofstad
Ingunn Thorsen

J

Jan Anders Aalborg
Jan Erik Marthinsen
Jan Inge Rygg
Jan Inge Torset
Jan Ove Bergin
Jan Thore Nordli
Jarle Mellingen
Johan Henrik Lørange
John Arne Fiskerstra
John Christian Løvaas
John Krogstad
Jon Granum
Jørn Løken

K

Kari Landre Bjerke
Karl-Ludvig Mauland
Kenneth Karlsen
Kent Olav Stabell
Ketil Jacobsen
Kjetil André Ardem

Knut Aksel Haugen
Knut Andreassen
Knut Evensen
Knut Nyerrød
Kristen Elstad
Kristian Weydahl Th
Kristin By Farstad
Kurt Inge Hyllestad

L

Laina M. Karlsen
Lars Kristian Nygaard
Lars Terje Klæth
Leif Inge Tidslevold

M

Mads Blomfeldt
Marianne Rygvold Karlsen
Martin Aasen
Merete O. Sandsnes
Morten Thuve

N

Norunn Byrkjeland

O

Odd Magne Pedersen
Olav Velure
Ole Gunnar Gaptjern
Ole Herman Nordby
Ole Jørgen Winther
Ove Gunnar Bøhn

P

Per Aage Hansen
Per Amund Brenno
Per Ove Giske

R

Roald Viken
Roar Svensbakken
Roar Winge
Roger Telle-Hansen
Rolf Magnus Mæland
Rolf Udnæs Glesne
Rune Akse
Rune Pettersen

S

Sigjorn Selvik
Siv Irene Aasen

Solveig Bø Dalstø
Stein Erik Sæther
Stein Knutsen
Stein Rhoar Juul
Steinar Andersen
Steinar Finstad
Steinar Kolbeinsen
Steinar Skjetne
Stian Leikvoll Pedersen
Stig Andre Fjellndahl
Stig Forr
Stig Wærnes
Ståle Lorås
Svein Harald Wiik
Sven Mozart Aarvold

T

Terje Tvedt
Thomas Olstad
Thor Martin Eidem
Thor Ståle Hansen
Tom Erik Lehne
Tommie Risdal
Tommy Benum
Tor Jelstad
Tor Åge Grindberg
Tore Hoem
Trine Gulestø
Trond Vidar Vettestad
Trond-Morten Lindberg

V

Vidar Hermansen
Vidar Øyslebø

W

Wegard Wiik

Y

Yngve Aslaksrud
Yngve Gjethammer

Ø

Øyvind Hjemgård
Øyvind Ørbeck

Kontoroversikt

Arendal
Asker og Bærum
Askim
Bergen
Bodø
Brattvåg
Brumunddal
Dalane
Drammen
Evje
Fagernes
Farsund
Florø
Førde
Fosen
Fredrikstad
Gardermoen

Gjøvik
Gran
Grong
Halden
Hallingdal
Hamar
Harstad
Holmestrand
Hønefoss
Horten
Jæren
Kongsberg
Kongsvinger
Kragerø
Kristiansand
Kristiansund
Kyrksæterøra

Larvik
Lillehammer
Lillestrøm
Lyngdal
Måløy
Mandal
Mo
Molde
Moss
Namsos
Narvik
Oppdal
Ørje
Orkanger
Oslo
Rørvik
Sandane

Sigdal
Skien
Sortland
Stavanger
Steinkjer
Stjørdal
Stord
Tønsberg
Tromsø
Trondheim
Ulsteinvik
Verdal
Ålesund
Åndalsnes
Årdal

Innholdet i denne publikasjonen er kun for generell informasjon og kan ikke erstatte profesjonell veiledning om de enkelte emner som omtales. Vennligst ta kontakt med ett av våre kontorer dersom du ønsker svar på dine spesifikke spørsmål vedrørende omtalte emner. BDO, bedriftens partnere, ansatte eller samarbeidspartnere, er ikke å regne som ansvarlig for eventuelle tap som er resultat av handlinger eller beslutninger basert på innholdet.

BDO AS, et norsk aksjeselskap, er deltaker i BDO International Limited, et engelsk selskap med begrenset ansvar, og er en del av det internasjonale BDO-nettverket, som består av uavhengige selskaper i de enkelte land. BDO er varemerkenavnet for BDO-nettverket og for hvert enkelt BDO medlemsfirma.